

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Rhys Bowen
THE TUSCAN CHILD

Copyright © 2018 by Janet Quin-Harkin, writing as Rhys Bowen
Translation Copyright © 2019 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02580-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

DETE
Toskane

RIS
BOUEN

Prevela Jovana Palavestra

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2019.

Ovu knjigu posvećujem Pjeru i Kajsi Baldini, koji su moju nedavnu posetu Toskani učinili nezaboravnim iskustvom i pružili mi dragocene savete za roman, kakve samo stanovnici ovog područja mogu. Kao i uvek, zahvaljujem svojim neverovatnim agentima Meg Ruli i Kristini Hogrib, celokupnom timu agencije „Džejn Rotrozen“, a naročito Danijeli i svima iz izdavačke kuće „Lejk junion“, koji su mi pružili priliku da napišem knjigu o kojoj sam oduvek sanjala! I naravno, kao i uvek, Džonu, za svu njegovu ljubav i podršku.

Prvo poglavlje

Hjugo

DECEMBAR 1944.

Umreće, to je bilo prilično očigledno. Hjugo Lengli pokušao je da razumno sagleda ovu činjenicu. Levo krilo blenim bombardera je gorelo, a plamen je stigao do kabine. Iza njega je vazduhoplovni poručnik Fips, Hjugov navigator, ležao pognut nad komandnom tablom. Tanak mlaz krvi curio mu je ispod pilotske kacige niz jednu stranu lica. A mitraljezac Blekbern već je bio mrtav, nastradavši u mitraljeskoj kupoli još u prvom naletu meseršmita. Hjugo nije bio siguran da li je i on pogođen. Adrenalin mu je toliko snažno kolao venama da nije mogao sa sigurnošću da zna. Zurio je u pantalone prekrivene krvlju, pitajući se da li je njegova ili Fipsova.

„Dodavola!“, promrmljao je. Nije želeo da ovako skonča, ne tako brzo. Radovao se što će naslediti Lengli hol, a u nekom trenutku i titulu, i uživati u statusu seoskog plemića – ser Hjugo Lengli. Nakratko se setio supruge i sina i shvatio da pomisao na njih više ne izaziva previše osećanja. Snaći će se ona i bez njega. Moći će da nastavi da živi sa starim u porodičnoj vili, bar dok ne nađe nekog drugog, što će, bez sumnje, kad-tad učiniti. Njegov sin, taj čudni tihi dečaćić, previše je mlad da bi ga se sećao. O Hjugu će pričati kao o heroju, a zapravo je budala, obični glineni golub. Nije ni trebalo da učestvuje u ovoj bombarderskoj misiji. Svi znaju da su blenimi zastareli, i mnogo sporiji od neprijateljskih aviona. A pošto je leteo ka severu iz baze u blizini Rima, do meta kod železničkih depoa u Milanu, morao je da preleti više od stotinu kilometara teritorije koju drže Nemci.

Pokušao je da racionalno proceni situaciju. Blenim više nije u stanju da se vrati u bazu čak i da uspe da okrene matoru krntiju, što teško da

će izvesti sa zapaljenim motorom i beskorisnim krilom. Ali sigurno nije imao nameru da samo sedi tu i izgori u plamenu poput pileta u rerni. Pogledao je kroz vetrobran i pokušao da proceni teren, ali ništa nije video. Bio je mrkli mrak. Oblaci su prekrili nebo. Nije bilo ni meseca. Ni zvezda. Nijednog svetla ispod. Ali nije bilo traga ni od neprijateljskih aviona, osim ako mu nisu za repom. Pretpostavio je da su pomislili da mu nema spasa i da ne vredi da gube vreme na njega. Uzevši u obzir poslednju poziciju na kojoj su prijavili da se nalaze, pretpostavio je da u tom trenutku verovatno iznad Toskane. Možda negde severno od Pize, nad teritorijom koju i dalje kontrolišu Nemci. Brdovit i divlji teren. Postojala je šansa da se sakrije i bezbedno dospe do obale, samo kada bi nekako uspeo da se katapultira a da padobran ne završi u plamenu. Svakako vredi pokušati. Petljao je oko staklenog krova kokpita, pokušavajući da ga otvori. Bravu je odblokirao, ali krov nije mogao da pomeri ni makac. Za trenutak ga je obuzeo čist užas – da će se polako peći zarobljen tu, ili survati ka zemlji u vatrenoj lopti, šta god prvo da usledi. Gurao je svom snagom i osetio kako se stakleni krov konačno pomera i klizi unazad. Plamen je istog trena suknuo ka njemu.

„Hajde, skači!“ terao je sebe. Osvrnuo se ka Fipsu. „Žao mi je, družo stari“, reče, „ali ne mogu da te povedem sa sobom.“ Prsti u debelim kožnim rukavicama nisu ga slušali dok je skidao pilotsku kacigu s priklačenom maskom za kiseonik. Odmah je počeo otežano da diše, ali nije leteo tako visoko, pa je to možda pre bilo od panike. Posegao je za padobranom i pokušao da ga navuče. Imao je utisak kao da je vreme stalo, kao da život počinje da se odvija na usporenom snimku. Konačno je osetio kako se opruga zatvara. Pokušavajući da ne žuri, probao je da ustane i bol mu smesta prostruja kroz nogu. Dođavola! Dakle, jeste pogođen. Onda baš i nema neke šanse da pobegne i sakrije se. Ipak, bolje i to nego da živ izgori u avionu. Uz malo sreće, uspeće da se prizemlji na teritoriju koju više ne kontrolišu Nemci. Morali su da se povuku do takozvane Gotske linije, koja se pružala preko poluostrva tik severno od Pize, a Italijani im više nisu bili saveznici. Budući da je nekad živeo u

Italiji, Hjuگو je znao da običan narod nikada nije bio nešto naročito ni za Nemce ni za rat.

Pridigao se i dovukao do ispravnog krila, gde je čučnuo van domašaja plamena, držeći se očajnički dok ga je vetar udarao u snažnim naletima. Međutim, i dalje je oklevao, zamišljajući kako neki od onih meseršmita vrebaju i čekaju da ga obore dok se spušta padobranom. Osluškiuao je, ali nije čuo izdajničku grmljavinu neprijateljskog bombardera, samo duboko tutnjanje svog desnog motora – levi je odavno utihnuo. Pokušao je da se priseti davnašnje kratke obuke iz padobranstva – kako da skoči, koliko sekundi da broji pre nego što povuče ručku, da se padobran ne bi zapetljao za avion. Umom mu je zavladała potpuna zbrka.

Duboko je udahnuo, a zatim iskočio. Nekoliko sekundi strmoglavo je leteo ka zemlji. Zatim je povukao ručku i padobran ga je, otvorivši se, trznuo nagore. Padu kao da nije bilo kraja. Negde iznad začuo je duboku tutnjavu eksplozije rezervoara za gorivo. Gledao je kako se blenim survava pored njega. Zapravo, uopšte nije video kada se avion sudario sa zemljom, ali je čuo i osetio udar. Primetio je zatim tamne senke brda oko sebe – tlo se približavalo velikom brzinom. Opet je pokušao da se priseti kratke obuke koju je pohađao. Da se pripremi za udar? Da se prevrne na stranu? Činilo mu se da zastrašujuće brzo hita ka tlu. Možda se padobran uopšte nije ni otvorio. Možda je oštećen u vatri. Pogledao je uvis i video nejasni beličast krug kako lebdi iznad njega. Izgledao je neoštećeno. Zatim je pogledao dole, pokušavajući da proceni kako izgleda teren ispod njega. Jedva je mogao da razabere oblik zemljišta i obrise brda, od kojih su neka u tom trenutku bila u istoj ravni s njim. I drveće. Mnoštvo drveća.

Na istočnom nebu pomaljali su se tragovi zore, iscrtavajući tamne obrise brda. Od krovova ili kakvog grada nije bilo ni traga. Bar neka dobra vest. Tako ga neće odmah uočiti i zarobiti. Ali zato bi mogao da se zapetlja u grane nekog drveta i ostane da bespomoćno visi sve dok ga ne pronađu. Zaista je čuo kako mu srce bubnji u grudima. Noć je bila tako mirna da je gotovo pomislio kako će se taj zvuk proneti miljama, uzbuivši bilo koga ko je budan ovako rano.

A onda, dok se spuštao, začuo je zvuke: šum vetra u uvelom lišću, škripu granja, lajanje psa u daljini. Gde ima pasa, ima i ljudi. A ako su seljaci, onda ustaju zorom. Poslednje sekunde sletanja otegle su se u beskonačnost. Osećao se bespomoćno i užasno izloženo, zamišljajući kako ga nemački vojnici već čekaju na zemlji, stoje pored vozila s puškama uperenim ka njemu i čekaju da im dođe u domet.

Sada je mogao da razazna obličja: s njegove leve strane nalazila se stenovita litica, koja se uzdizala iznad pitomog predela. A drveće – golo drveće prekrivalo je vrhove brda, a ispod njega se širilo još drveća u pravilnim redovima. A nigde praznog polja. Nigde nije mogao da sleti glatko. *Nije ni bitno*, pomislio je mračno. Ionako nije dovoljno vešt da usmeri padobran tamo gde želi.

Tlo se brzo približavalo. Video je sad i redove drveća kako se protežu brdom ispred njega. Bilo je to nisko i skladno drveće, koje je još imalo lišće i o kome je neko očigledno vodio računa. Nekakav voćnjak, s prostorom između redova – tu bi mogao da sleti ako se dobro postavi. Duboko je udahnuo hladan vazduh. Granje ga je zakačilo i skrenulo s kursa. Stopalima je dotakao tlo. Noge mu se podviše, i napola je poleteo, a napola bio povučen napred.

„Otkopčaj padobran, idiote!“, povika na samog sebe. Počeo je da petlja oko opruge kad licem udari o smrznuto tlo. Padobran se verovatno zakačio za nešto. Ležao je tako nepomično i udisao ilovaču pod obrazom. Pokušao je da ustane i pokrene se, ali ga prostreli zaslepljujući bol u nozi. Poslednje što je čuo pre nego što će se onesvestiti bila je pesma ptica kojom su dočekivale zoru.

Drugo poglavlje

Džoana

SARI, ENGLJESKA, APRIL 1973.

Kad god bih razmišljala o svom ocu, videla bih samo jednog ostarelog čoveka – uvelog i ogorčenog, hladnog i rezigniranog, nekoga ko je davnih dana digao ruke od svega. U mom sećanju oduvek je bio sed. Lice mu je bilo prošarano dubokim borama, tako da stalno izgleda namršteno, čak i kad je bio dobro raspoložen, što nije bivalo često. Pomalo je i hramao. Zato nisam bila naročito šokirana kada sam primila telegram u kojem me obaveštavaju o njegovoj smrti. Šokiralo me je to što sam saznala da je imao samo šezdeset četiri godine.

Koračajući stazom do Lengli hola, borila sam se sa sukobljenim osećanjima. Predeo je, naprosto, bujao u punom prolećnom sjaju. Jagorčevina je prekrivala nasipe. Prvi zvončići pomaljali su se u šumi iza imanja. Jarkozelena lišće ispupilo je na divljim kestenovima na obodima aleje. Instinktivno sam podigla pogled i pomislila na kestenje – sjajno braon kestenje, koje će se pojaviti krajem godine. Kada sam bila mala, seoski dečaci dolazili bi ovde sa štapovima, da obaraju najveće i najbolje kestenje u bodljikavim zelenim ljuskama, a zatim bi kroz njih provukli kanap, privezali ih i borili se do iznemoglosti. Pomagala sam im u sakupljanju kestenja, ali mi nije bilo dozvoljeno da učestvujem u borbama. Otac nije želeo da se igram sa seoskom decom, iako naš način života nije bio ni malo grandiozniji od njihovog.

Iznad se čuo kosov cvrkut, a učinilo mi se da u daljini čujem i kukavicu. Setila sam se kako smo uvek osluškivali ne bismo li čuli prvu kukavicu te godine. Zbog one pesme *U aprilu otvaram kljun*.*

---

* Poznata dečja pesmica *In April, I open my bill* Bendžamina Britena. (Prim. prev.)

Osim cvrkuta ptica, vladala je gotovo potpuna tišina. Bila sam svesna svojih koraka, koji su odzvanjali odbijajući se o visoku živu ogradu kraj staze. Posle neprestane buke i užurbanosti Londona, osećaj da sam sama na svetu bio je svojevrsan šok za mene. Iznenada sam shvatila koliko je prošlo otkad sam poslednji put bila kod kuće. Je li prošla godina? Nisam bila kod kuće ni za Božić, jer se ocu nije dopadao Adrijan, a kako nam je već stavio do znanja da ovaj nije dobrodošao, bila sam previše tvrdoglava da ga posetim bez njega. Zapravo, nije da mu se Adrijan nije dopadao sam po sebi. Ko bi mogao da nađe manu najboljem diplomiranom pravniku s Univerzitetkog koledža u Londonu, koji je primljen u najprestižniju advokatsku komoru i bio na putu da postane uspešan bari-ster*? Ocu je smetalo samo to što Adrijan i ja živimo zajedno. On je bio čovek starog kova, vaspitavan da uvek postupa ispravno. S osobom suprotnog pola ne sme se živeti zajedno. U brak se valja stupiti što pre, a seks pre prve bračne noći je smrtni greh. Tako se ovaj plemićki sin iz Lengli hola ponašao, služeći kao primer moralnog i uzornog života seljacima iz okoline. Ali to je bilo užasno staromodno i u neskladu s vremenom u kojem je ostatak sveta uživao u beskrajnim orgijama, slobodi govora, odevanja i ljubavi.

„Budala“, promrmljala sam naglas, ali nisam bila sigurna da li time mislim na sebe ili na oca. I ja sam, bez sumnje, bila glupa. Da sam poslušala očev savet, ne bih sad bila u ovoj situaciji. Šteta što je umro pre nego što je stigao da mi kaže: „Lepo sam ti rekao?“ Uživao bi u tome.

Dva goluba poleteše s trave ispred mene. Klepet krila zvučao je poput veša koji leprša na žici i prenu me iz razmišljanja. Postala sam svesna i drugih zvukova: traktora na udaljenoj njivi, zujanja pčela na pupoljcima jabuka s druge strane aleje i ritmičnog brundanja kosilice za travu. Bili su to zvuci moga detinjstva: bezbedni i umirujući. Kako sve to sada izgleda davno.

---

* Engl. barrister – jedna od dve osnovne vrste advokata u Ujedinjenom Kraljevstvu. Oni su jedini ovlašćeni da zastupaju stranke pred višim sudovima. Stranke (klijenti) mogu stupiti u kontakt s njima samo preko solisitora (engl. solicitor), koji zastupaju klijente na nižim sudovima. (Prim. prev.)

Vreme je bilo neobično toplo i sunčano za april i pokajala sam se što sam obukla jedini kvalitetan zimski kaput. Bio je to jedina crna odeća koju sam imala, a smatrala sam da bi bilo prikladno da se u svom rodnom mestu pojavim u crnini. Obrisala sam kap znoja s čela. Trebalo je da uzmem taksi sa stanice. Nekada davno nije mi bilo previše da pešačim po četiri kilometara. Išla sam peške od kuće do seoske škole sve do jedanaeste godine i prelazila svakog dana otprilike toliko. Sećam se kako bih se na raspustu vraćala kući s fakulteta i prelazila ovu razdaljinu s teškim koferom. Shvatila sam da sam još prilično krhka, što nije ni čudo, budući da sam tek nedavno izašla iz bolnice. Rekli su mi da će proći neko vreme dok mi slomljena rebra ne zacele. A koliko će vremena proći dok mi ne zaceli srce, to mi nisu rekli.

Debeli zid od cigala, koji okružuje Lengli hol, zamenila je uređena živica i požurila sam, i protiv svoje volje, podstaknuta uspomenama na ranije povratke kući. Uvek bih potrčala poslednjih nekoliko metara kada bih se vraćala kući iz seoske škole. Uletela bih u kuću i majka bi digla pogled sa šporeta, na kojem je stalno spremala nešto za jelo. Okružio bi me topao miris peciva. Nosila bi veliku belu kecelju, crvena u licu i prekrivena brašnom. Raširila bi ruke i primila me u snažan zagrljaj.

„Kako je bilo u školi?“, pitala bi me. „Jesi li bila dobra? Šta je rekla učiteljica?“

„Uvek sam dobra. I uvek radim šta mi kaže“, odgovarala sam i delila s njom poneki detalj iz škole, obično onaj gde sam se dobro pokazala. „I znaš šta? Jedina sam danas na matematici uradila deljenje sa ostatkom.“

„Svaka čast!“ Poljubila me je u glavu, a zatim smo obe podigle pogled kada je otac ušao.

„Jedina je danas rešila zadatak iz matematike u školi!“, rekla je majka ponosno.

„Pa naravno“, odgovorio je. „To su seoska deca.“ Prošao je dalje ka dnevnoj sobi i smestio se u nju s novinama. Mama je sa mnom razmenila osmeh razumevanja.

Zbog uspomena na majku iznenada mi navreše suze na oči. Toliko vremena je prošlo, a još mi nedostaje. Samo da je živa, sve bi bilo

drugacije. Znala bi šta da uradi i šta da mi kaže. Pružila bi mi utočište. Užurbano sam obrisala suze. Nisam htela da dopustim da me iko vidi kako plačem.

Dok su mi se prizori iz sećanja vrteli po glavi, zid se odjednom završio i našla sam se pred masivnom kapijom od kovanog gvožđa, iza koje je virio Lengli hol. S druge strane kapije pružao se krivudavi prilaz do kuće, oivičen urednim cvetnim lejicama. Fasada od crvene cigle, u tjudorskom stilu, sijala je na popodnevnom suncu. Svetlost se odbijala od olovnog stakla prozora. Prednji deo kuće bio je u potpunosti tjudorski, budući da je ser Edvard Lengli dobio ovo zdanje od kralja Henrija VIII, pomogavši mu da razruši i opljačka neke manastire. Zapravo, baš na mestu ove kuće nekada je stajao manastir, sve dok ga moj predak nije uništio, proterao monahe i na njegovom mestu napravio lepo novo zdanje. Pretpostavljam da je pre ili kasnije kletva morala da nas stigne.

Kuća je bila i veća nego što je izgledala spređa. Potonje generacije Lenglijevih dodale su joj dva fina džordžijanska krila, pomalo monstruozni toranj u viktorijanskom stilu i veliki staklenik pozadi. Zastala sam i zurila poput kakvog turista, šaka obavijenih oko šipki kapije, diveći se njenoj lepoti kao da je vidim prvi put. Dom mojih predaka. Dom Lenglijevih već četiri stotine godina. Nije mi promicala ironija da ja u toj kući nikada nisam živela – samo u maloj, mračnoj i skućenoj pomoćnoj kući.

Na znaku na zidu pored kapije pisalo je *Škola za devojčice Lengli hol*. Umesto da pokušam da otvorim jednu od kapija, prošla sam do vratanaca u zidu i ušla kao i uvek. Išla sam uskom stazom do kućice i pokušala da otvorim ulazna vrata. Bila su zaključana. Ne znam koga sam očekivala da zateknem tamo. Kada sam otišla na fakultet, otac je ostao sam. A živeli smo tamo sami, nas dvoje, otkad je majka umrla, kada mi je bilo jedanaest.

Stajala sam ispred ulaznih vrata i primetila da se farba ljušti, da su prizori prljavi, da travnjaka treba pokositi i da su cvetne leje toliko zarasle u korov da je iz njih virio tek poneki odvažni narcis. Obuze me

talas kajanja. Trebalo je da progutam glupi ponos i posetim ga. Umesto toga, ostavila sam ga da umre sasvim sam.

Oklevala sam, ne znajući šta sad da radim. Škola je bila zatvorena zbog uskršnjeg raspusta, ali moguće je da je neko ipak u zgradi, budući da je telegram poslat s te adrese, pomenuvši da je otac pronađen upravo negde u školi. Pretpostavljala sam da ga je poslala gospođica Hanivel, direktorka. Imala je svoj apartman u zdanju – po rečima moga oca, to je nekada bila najbolja soba. Okrenula sam leđa kućici i naterala se da krenem prilazom ka školi i suočim se s bivšim neprijateljem iz vremena kada sam tu provela sedam bednih godina. Pošto je otac bio prinuđen da proda Lengli hol, koji je kasnije postao internat za devojčice, dozvolili su mu da ostane tu kao nastavnik likovnog i živi u pomoćnoj kući. Kada mi je majka umrla, ponudili su mi stipendiju za tu školu. Znam da je sve to bilo iz najbolje namere – kao fin gest. Otac se oduševio što ću se konačno družiti s pravom sortom mladih gospođica i što ću dobiti odgovarajuće obrazovanje. Ja bih više volela da sam tad upisala lokalnu gimnaziju, u koju su otišli i svi moji drugari iz sela, ali kad otac jednom nešto odluči, s njim više nije bilo rasprave.

I tako sam dobila zeleno-belu uniformu, prugastu kravatu, panama šešir za leto, široki velurni šešir za zimu i blejzer sa školskim grbom – inače, našim porodičnim grbom, koji je prodat zajedno sa zgradom. Zakoračila sam u bedan period svog života. Lengli hol nije nikad bio istaknuta obrazovna ustanova. Zapravo, škola je privlačila kćeri iz više klase, odnosno izdanke porodica koje su imale dovoljno novca da se smatraju višom klasom, i temeljno ih spremala za dobru udaju. Naravno, budući da su tad već bile šezdesete, taj tako zastareli nastavni plan nisu objavljivali na sva zvona. Od devojčica se očekivalo da nauče korisne veštine, koje će im omogućiti da nađu prikladan posao – u odnosima s javnošću, izdavaštvu, BBC-ju, možda u nekoj umetničkoj galeriji ili dizajnerskoj kući – čisto da imaju čime da se bave dok ne nađu odgovarajuće bogatog muža.

Tako sam od samog početka bila svojevrsna anomalija: moj otac možda jeste imao plemićku titulu, ali radio je kao nastavnik likovnog u školi.

Živela sam u pomoćnoj kući i pohađala školu zahvaljujući stipendiji. A najgore od svega, bila sam bistra i ambiciozna. Postavljala sam pitanja nastavnicima i čeznula za komplikovanijim zadacima iz matematike. Neki nastavnici su me voleli i ohrabrivali moju radoznalost. Za one lenje i ne tako stručne bila sam dosadna i smetala sam im. Slali bi me direktorki i davali mi kaznenu nastavu na kojoj sam morala stotinu puta da ispisujem rečenice poput *Ne smem da prekidam nastavnike* ili *Ne smem da ispitujem nastavnike*.

Jasno sam u mislima videla lice gospođice Hanivel, koje je zbog visokih jagodica i jezivog podrugljivog osmeha podsećalo na lobanju. „Dakle, misliš da znaš više od gospođice Snod, je li, Džoana?“, ili: „Htela bih da te podsetim da si ovde samo zbog moje dobre volje, jer tvoj otac nije u stanju da se stara o tebi kako treba.“

Ovo poslednje je, bez sumnje, bilo tačno. Otac nikad ništa nije sam skuvao, ili bar ispeglao košulju. Majka se savršeno starala o nama. Kad sam postala učenica Lengli hola, samim tim sam i večerala s ostalim devojkicama, učila s njima u čitaonici, a vraćala se kući samo da prespavam. Bar neka sreća u nesreći. Da sam morala još i da delim spavaonicu sa svojim neprijateljima, to bi zaista bila poslednja kap u čaši.

Nisu sve devojkice bile protiv mene. Stekla sam i nekoliko prijateljica, sve tihe i vredne devojkice poput mene. Čitale smo, razmenjivale knjige i pričale o njima dok smo šetale školskim imanjem. Međutim, postojala je i glavna grupica popularnih gospođica, koje su se kretale u čoporu, poput vukova, i obožavale da se obrušavaju na slabije od sebe. One su mi jasno stavile do znanja da tu ne pripadam.

„Izvini, zauzeto je“, rekle bi mi tokom ručka, dok bih tražila gde da se smestim s poslužavnikom.

Patike za fizičko misteriozno bi mi nestajale, a čopor vukova zlobno se smeškao kad bih dospela u nevolju zato što nemam opremu. Za razliku od njih, nisam imala privatne časove tenisa i rugale su se mojim slabašnim pokušajima da udarim lopticu. Naglas su pričale o tome gde će ići na skijanje ili da li će ići u vilu u Francuskoj. Kako smo odrastale, prozivke su s vremenom prestale, delimično zbog toga što im nikada

nisam dopuštala da vide koliko me pogađaju, ali i zbog toga što su im momci i žurke postali bitniji. Tada su počele naglas da pričaju na koje će igranke ići, koji su momci dobili veličanstvene automobile za osamnaesti rođendan i koji će ih možda tim kolima provozati, što ih je podsticalo da se oko ponoći iskradaju iz kuće. Problem je bio u tome što su sve bile deo istog društvenog soja – sve su bile međusobno prepletene porodičnim ili poslovnim mrežama. Ja sam bila jedan od retkih autsajdera.

I tako sam stoički trpela sve to do završnog razreda srednje škole, gonjena žarkom željom da ostvarim svoj životni plan. Nameravala sam da upišem fakultet, postanem neverovatno uspešan advokat, zaradim mnogo novca i otkupim nazad Lengli hol. Zamišljala sam kako uzimam oca za ruku i vodim ga prilazom. „Ponovo je naša“, rekla bih mu. „Ponovo si tu gde pripadaš – gospodar svoje kuće.“

A gospođici Hanivel rekla bih: „Zaista mi je žao, ali do kraja ovog tromesečja moraćete da se iselite.“ I osmehnula bih se.

Morala sam da se nasmešim na ovaj svoj naivni optimizam. Otac je umro. Ja sam poslednji Lengli. I titula će sa mnom umreti i nema ama baš nikakve svrhe vraćati staru slavu Lengli holu. Duboko sam udahnula, popela se širokim stepeništem do prednjih vrata i zazvonila.

Treće poglavlje

Džoana

APRIL 1973.

Začula sam zvono kako odzvanja predvorjem, a zatim, posle dužeg vremena, otvoriše se vrata, otkrivši gospođicu Hanivel glavom i bradom. Očekivala sam vratara ili kućnu pomoćnicu, tako da sam nevoljno ustuknula ugledavši to mrsko lice. Kao i uvek, bila je savršeno našminkana, počupanih i tanko iscrtanih smeđih obrva. Kosa, s više sedih nego što

sam je zapamtila, padala joj je u savršenim uvojcima. Nisam očekivala da je vidim u pantalonama i običnoj bluzi. Sećam se da je tokom školske godine zimi uvek nosila po meri skrojeni kostim sa zlatnom iglom na reveru, a leti sveže ispeglanu lanenu haljinu i perle.

I ona je za trenutak delovala zatečeno, a zatim joj se licem raširio osmeh. „Džoana, draga! Nisam vas očekivala tako brzo!“

„Došla sam čim sam dobila telegram.“

„Nisam bila sigurna da li ga šaljemo na pravu adresu. Vaš otac imao je nekoliko vaših adresa, ali mislili smo da će vam advokatska kancelarija sigurno javiti.“

„Hvala vam. Da, zvali su me čim je telegram stigao.“

„Dobro je. Baš mi je žao što sam vam poslala tako tužne vesti. Uđite, molim vas.“ Zakoračila je unazad kako bih kročila u predvorje obloženo crno-belim mermernim pločicama. Unutra je bilo divno sveže. Gospođica Hanivel zatvori ulazna vrata za sobom.

„Trebalo bi da sam u Italiji, ali imala sam neke bitne sastanke sa školskim odborom pa sam zaglavila ovde“, rekla je i krenula ispred mene, visoke štikle su joj odzvanjale po mermernom podu. „Ali mogla sam i gore da prođem. Divno nam je ovo prolećno vreme, zar ne?“

Ponašala se kao i svi Englezi. Kad god postoji opasnost da se dotaknu nečeg neprijatnog ili emotivnog, pričaju o vremenu. To je uvek bezbedna tema.

„Planirate li vi da negde otputujete ove godine?“, upita.

„Još nemam planove“, odgovorih, ne želeći njoj da otkrivam u kakvoj sam besparici.

Došli smo do vrata njene radne sobe. Odmah sam se setila kako sam nekad gledala u mesinganu pločicu na njenim vratima – *Gospođica Hanivel, direktor* – i pokušavala da dišem pre nego što pokucam i uđem da se suočim s novom kaznom. Ovog puta ona otvori vrata, pridržava ih za mene i ponovo mi se nasmeši. „Uđite, molim vas“, reče. „Sedite. Videću da li je Alis još tu, da nam donese čaj. Kao što možete da vidite, škola je praktično prazna. Tu je sad samo osnovno osoblje. Svi su otišli negde za

uskršnji raspust. Zapravo, sreća je što ja svako ujutro uvek idem u šetnju, inače vašeg oca ne bismo pronašli pre kraja raspusta.“

Podigla je slušalicu telefona na stolu i okrenula broj. Posmatrala sam kako nestrpljivo dobuje dugim crveno nalakiranim noktima, a onda je dobila vezu: „Ah, Alis! Dobro je! Još ste tu! Gospođica Lengli je upravo došla i htele bismo da popijemo čaj. Da, naravno, u mojoj kancelariji. Sjajno!“ Spustila je slušalicu i pogledala me, nasmešivši se kao da je uradila nešto strašno pametno.

„Gde smo ono stale?“

„Kod mog oca“, kazah. „Rekli ste da ste ga našli kako leži na zemlji?“

„Jeste. Moram priznati da sam se baš odsekla i prestravila. Šetala sam s Bertijem, mojim koker španijelom, i on je odjednom potrčao i zalajao. A on ima gadnu naviku da uvek nađe nešto odvratno, poput mrtvih ptica, pa sam mu odmah podvignula da ništa ne dira, ali kad sam prišla, videla sam čoveka kako leži s licem u travi. Bojažljivo sam ga okrenula i prepoznala vašeg oca. Očigledno je dugo već ležao tu mrtav. Bio je skroz hladan i ukočen. Otrčala sam, naravno, nazad u kuću čim sam se povratila, i pozvala hitnu pomoć. Oni su ga odneli u mrtvačnicu, pretpostavljam da će morati da urade autopsiju.“

„Dakle, ne zna se od čega je umro?“, upitah oklevajući. „Nije... mislim...“ Nisam bila u stanju da izustim reč *ubijen*.

Izgedala je užasnuto. „O, ne! To nikako! Sigurna sam! Nikakvih vidljivih povreda na njemu nije bilo. Sigurna sam da je to bila prirodna smrt. Zapravo, da nije bio tako hladan i beo, pomislila bih da je zaspao. Srce – nema šta drugo da bude. Da li je imao slabo srce, znate li možda?“

„Nemam predstavu“, rekoh. „Znate i sami da je moj otac bio veoma rezervisana osoba. Nikada nije pričao ni o čemu što je iole lične prirode. A i priznajem da se već duže nismo čuli. I da je bio lošeg zdravlja, ne bi o tome nikome govorio.“

„Primetila sam da je u poslednje vreme rezervisaniji nego inače“, reče gospođica Hanivel. „Možda čak i pomalo depresivan.“ Zastala je. „Uvek mi je izgledao nesrećno. Nikada u potpunosti nije preboleo gubitak položaja i imanja, zar ne?“

„A vi biste preboleli?“, upitah je nakostrešivši se u njegovo ime. „Kako biste se vi osećali da morate da živite u pomoćnoj kući svog bivšeg dvorca i gledate kako učenice marširaju kroz sobe u kojima ste odrastali?“

„Nije morao da ostane“, reče ona. „Bilo je mnogo toga čime je mogao da se bavi. Koliko sam shvatila, pre rata je bio talentovan umetnik. Zvezda u usponu.“

„Moj otac? Umetnička zvezda u usponu?“

„Oh, pa da!“ Klimnula je glavom. „Čula sam da je izlagao u Kraljevskoj akademiji umetnosti, iako nikada nisam videla neku njegovu sliku, naravno, osim postera koje je radio za školske priredbe i scenografija za školske predstave. Bio je vrlo talentovan, očigledno školovan umetnik, ali verovatno ne i dovoljno originalan.“

„Nisam imala predstavu da je ikada slikao“, rekoh. „Mislim, znam da je studirao likovnu umetnost, ali nisam znala da je i slikao. Pitam se zašto...“ Htela sam da kažem da se pitam zašto je prestao time da se bavi, ali sam sama sebi odgovorila na pitanje pre nego što sam ga izustila – jer mu se čitav svet srušio.

„Za umetnike kažu da su temperamentni, zar ne?“, reče gospođica Hanivel. „I veoma impulsivni. Uz to, još i plemićkog porekla. To kod aristokratije može da dovede do neuravnoteženosti.“

„Ne mislite valjda da je sam sebi oduzeo život?“, upitah je oštro, dok su se u meni borili bes zbog toga što kroz ljubazne reči stalno ističe poneku očevu manu i krivica koja je pretila da me ophrva.

Tužno mi se osmehnula. „Da je hteo da okonča život, ne bi morao da ide sve do šume da tamo to učini. Mogao je to da završi i kod kuće. Ni tamo ne bi bilo nikoga da ga spreči. Uostalom, kao što rekoh, ništa na telu nije ukazivalo na to. Ništa poput otrova ili prostrelne rane.“ Zastala je gledajući kroz prozor kako čvorak sleće na ružin grm. „Naravno, prilično sam sigurna da je u poslednje vreme malo više pio.“ Ponovo je obratila pažnju na mene. „Oh, nemojte me pogrešno shvatiti, ne kažem da je pijan dolazio na posao ili nešto slično, ali domar me je izvestio da u smeću nalazi puno praznih flaša, a gospođica Pričard, nastavnica istorije, da ga je u dragstoru videla kako kupuje viski.“